

A középrész – jó érzékkel – pihenést kínál a szemnek, ám ébren tartja a lelket; lassú „kivetkőzés” következik, melyet szépségesen egyszerű ritus vezet be: az egyik táncosnő lassan, egyenként szedi ki a hajtűket kolléganője szorosán feltűzött hajából, majd erős koppanásokkal hagyja a földre esni azokat. Épp addig tart ez a monoton koppanásokkal kísért, a mozgást szinte teljesen nélkülöző szertartás, ameddig kell. Ezután lassan individuumokra esik szét a homogénnek látszó csapat, feltűnik az elkülönülni vágyás, és az arcokon megjelenik az egymás iránti, alig leplezett utálat. Az eddigi látszatkontaktusok atomjaira hullanak szét, s így külön-külön akár kiderülhetne mindenkiről, hogy ki is valójában. Az alkotói szándék érezhető (mert intenzív és őszinte), de a barokk muzsikára készült lendületes és friss, ám a legkevésbé sem egyénített lépéskombinációkkal meglehetősen nehezen közölhető.

Az atomokból álló közösség intenzív, dekoratív táncát ismét nyugalom követi: a lányok Pachelbel híres *Kánonjára* kimérten, kissé unatkozva sétálnak, a gyümölcsöstárlól szőlőt csipegetnek, mígnem behoznak egy paradicsomot, amelyet a színlelt jólneveltséghez képest váratlanul szétloccsantanak. Aztán hoznak még egyet, és még egyet, végül egy egész zsákkal, sőt a kulisszák mögül is röpül a sok piros paradicsom: szétloccsannak padlón, tenyereken, ruhán, arcon. Némi viháncolás, csúszkálás, paradicsomlében fürdőzés és nevetés megbocsátó öniróniával színezi át az addig történeteket; a terepet elhagyó lányokat a zenészek is egyenként követik, ahogyan elfogy Pachelbel kompozíciója.

A nagy kitérés végül is nem történt meg: egyik lázadás sem igazi lázadás. Ez egyfelől szándékos, másfelől az előadói oldalról szinte kínálja magát. Elég fontos szerepet játszik benne ugyanis az a tény, hogy Boros Ildikó, Gáspár Orsolya, Gikovszki Szezsana, Gyarmati Zsófia és Kazinczy Eszter fő munkaidejét a klasszikus

balett tölti ki, melynek alapvető filozófiai és esztétikai követelménye a könnyedség, az elegancia, valamint a gravitáció és a testtömeg tagadása, egyfajta idealisztikus föld fölötti járás. Nos, ebből az alapállásból nehéz az amúgy adekvát mozdulatokat azaz az elemi durvasággal, súlyossággal, fizikalitással megtölteni, amelyet az indikált érzelmek megkövetelnének.

Bacskai Ildikónak van mondanivalója, megközelítése eredeti és egyéni, de színházi érzéke előbbre tart, mint eszköztára. Az öt harmonikus, szép mozgású és igen intenzív előadó közül talán Gáspár Orsolya szikársága tűnik ki, mely a sok hajlékony könnyedséget ellenpontoszza kissé; kiemelhető még Kazinczy Eszter szuggesztivitása. (A műben egyébként nincs főszerep, így ki-ki önmaga felel azért, mennyire tudja magára vonni a néző figyelmét.)

Mindenesetre Bacskai Ildikó és társai óriási lépést tettek előre. Önszorgalomból, munkaidőn kívül (és valószínűleg ingyen) a „királyi balettből” elmentek paradicsomot dobálni a MU-ba. Itt a pillanat: felnőtt az a generáció, amely le fogja rombolni a klasszikus és/vagy hivatásos művészvilág, illetve a független (avantgárd, alternatív – a nem kívánt törlendő) táncművészet között már amúgy is repedező falakat. Elég volt hozzá a rendszerváltás óta eltelt tíz év – néhányan sokkal hosszabb időre számítottunk.

BACSKAI ILDIKÓ: PARADICSOM?! (MU Színház)

JELMEZ: Fenyves Márk. LÁTVÁNY: Ixor. KÖZREMŰKÖDIK: Art's Harmony zenekar.

TÁNCOLJÁK: Boros Ildikó, Gáspár Orsolya, Gikovszki Szezsana, Gyarmati Zsófia, Kazinczy Eszter.

HALÁSZ TAMÁS

Fiat Piscis

■ VERA SANDER ART CONNECTS: REPÜLŐ HAL; A SZENTEK FÁRADTSÁGA ■

A tánc talán a legnemzetközibb művészeti ág: a test nyelvének egy az ábécéje. Nyelvi és kulturális határok rá nem érvényesek, tolmács hozzá ritkán szükségeltetik (ha mégis, akkor régen rossz). A bátor és elszánt táncos mint vándorlegény vagy -leány egy napon (gyakran már a pályája kezdetén) felkerekedik, és elindul a világba. Alkotótársakat, társulatot keres magának, új hazát arra az időszakra, amelyre a szerződése szól, vagy ameddig kedve tartja maradni.

Ez a mozgékony hazai táncosainkra még nem különösebben jellemző. Hogy az elszántság, az exportképesség, az önbizalom hiányzik-e vagy a bizonyos esetekben elengedhetetlen nyelvtudás – hiszen a táncosokat is szavakkal kell instruálni –, nem tudom. Mindenesetre vannak már nekünk is világjáró táncosaink: francia, angol, német, izraeli, holland és más társulatokhoz elszegődött, vissza-visszatérő művészek. Akadnak olyanok is, akik külföldről érkeztek hozzánk, és nálunk találták meg számításukat vagy boldogságukat: például a holland Magusin Anna Bozsik Yvette, a német Michaela Pein Hargitai Ákos társulatát, a szintén német Ernst Süss az Artust erősíti, hogy hirtelen vett példáinkkal csak a kortársaknál maradjunk. Panja Fladerer, a Vera Sander Art

Connects estjének egyik előadója (akinek révén ez az előadás nálunk is színpadra került) hosszú éveken át szintén Magyarországon dolgozott: tagjaként, igazi erősségeként Juronics Tamás Szegedi Kortárs Balettjének; majd Juhos Istvánnal közösen megalapította a rövid életű Putto & Panja formációt. Panja eredetileg német: de ebben talán maga sem egészen biztos. Németországon kívül élt és dolgozott Svájcban, Luxemburgban, Izraelben, Hollandiában és Magyarországon. A mozgékony táncos világpolgár korántsem homo novus: a nyugati térfélen a nomádság bevett életforma.

A „magyar korában” népszerű, a különleges színpadi jelenlét képességével megáldott és magas szakmai képzettséggel bíró

Panja, a „mi lányunk” mellett kicsit elmosódottabb Vera Sander alakja. Sander – aki az est első tételének, a *Flying Fishnek* (Repülő hal) a koreográfusa, a másodiknak, az *O Cansaço Dos Santosnak* (A szentek fáradtsága) a táncosa – a világhíres kölni Tanzforum vezető előadóművésze volt, és négy éve készít koreográfiákat. Munkáiban – mint hírlík – igyekszik kihasználni a legújabb technikai vívmányok adta lehetőségeket.

A tavaly ősszel bemutatott és azóta folyamatosan turnékon játszott, két részből álló táncest a Coaching Choreography projekt keretében jött létre, amelynek vezetője a világhírű, portugál származású és hosszú ideje Németországban dolgozó Rui Horta. Az ő esetében ismét egy nagy víndorral van dolgunk: Horta a számára mindig koreográfus számára világhírt hozó társulatát, a S. O. A. P.-ot Frankfurtban hozta létre, de huzamosabb ideig működött az Egyesült Államokban, Portugáliában, Svájcban, Svédországban is. Jelenleg Münchenben dolgozik: az ottani Muffathalléban készített darabját, a *Zeitraumot* (Időtér) egy évvel ezelőtt mutatta be a Trafóban.

Az est első darabját tehát Vera Sanders koreografálta, és Panja Fladerer adta elő. *A szentek fáradtságát* pedig ők ketten táncolták, koreográfiáját Clara Andermatt készítette. A német származású koreográfusnő Lisszabonban dolgozik: társulata vezető helyet tudhat magáénak a modern tánc portugál mezőnyében. Az Andermatt család valóságos táncosdinasztiának számít Luzitániában: a táncosnő édesanyja, Maria Antonia Luna Andermatt alapította ugyanis 1977-ben a Portugál Nemzeti Ballettet. Ennyit a világfalu-effektusról.

A *Repülő hal* Panja Fladerer jutalomjátéka. A technika csodái megsokszorozzák a Trafó hatalmas színpadán játszó táncosnő testét és (ugyan kissé módosítva) ki sugárzását. Mintha az elhíresült tévészenzációt, a bekamerázott lakásban hosszabb időre önként összeköltöző átlagembereket kíméletlen alaposággal megmutató *Big Brother*t látnánk táncszínpadi adaptációban. Három kamera rögzíti, és két projektor vetíti Panja minden egyes mozdulatát. Az egyik vetítő a magasban, az első sor feje fölött függ, a másik a nézőtér közepéről vetíti, fényének zavartalan útját kordonnal biztosították. A tér megbolondul, hiszen maga a táncosnő sem akárhogy látható a színen. A nyitó percekben karabinerrel rögzítetten lóg a színpad mélyén, a falon állva-támaszkodva. Merőleges ránk, csak a feje tetejét látjuk. A vetítés hamarosan

megkezdődik; a kivetülő képeket a függőleges mögötti falon, illetve az egész színpad elé helyezték, hatalmas, áttetsző tüllfelületen látni. A könnyű anyag az egész színpadot elhomályosítja, opálössé teszi a látványt: a reá projektált képek fókuszélességét sem erre a síkra állították be, úgyhogy a virtuális Panják is inkább folt-szerűek.

Nincs történet, nincsenek kellékek, a jelmez minimális és jelzésszerű. A mozdulaté a főszerep, a test mesél, és a mese róla szól. A valódi táncosnő kivetített – különböző szövegekből látható – többszöröseinek körében játszik. Váltakozva vagy egyszerre mutatják minden irányból. Lenyűgöző játék a szemnek megfigyelni a három képsíkos vetületben mutatott testet. Elgyönyörködni abban, hogyan látható egy-egy mozdulat frontálisan, oldalról, rövidülve, a testet világító reflektor felől, illetve

az árnyékos oldalról. Egyszerre látjuk a fényben úszó alakot és annak simogató ellenfény létrehozta finom sziluettjét. Az önmagát kitakaró test mozdulatait olyan szögből követhetjük figyelemmel, ahonnan amúgy lehetetlen volna. Morajlásszerű hangeffektek kísérik a táncosnő misztikus megsokszorozódását. Egy-egy nézetben – a videotrükknek hála – néha egész regiment Panja lebeg a térben, vagy menettel felénk a színpad irányából. A színpad kalitkának, pontosabban inkább akváriumnak érezhető. A táncosnő egyes pillanatokban menekülni próbál: hiteles mozdulatai, remek játéka szorongással töltik el a nézőt. Már-már beszaladna az agyonkamerázott tüllbörtönben sínylődő furcsa lényhez, hogy kiszabadítsa. A táncosnőt egymáshoz komponált, változatos méretű fénynegyzetekben látni. A felületek némelyike fejtáncpázmáját idézi,

Panja Fladerer

Csillag Pál felvétele

másika kifutó vagy apró színpad. Egy négyzet pedig magára a túllra vetül. A rab odaszalad, és kitekint rajta, mint egy ablakon, amelyen át a cellájába dől a fény.

A fal hirtelen áttöretik: egy sötét után előtte, előttünk a táncosnő. Gyorsan előre-hajol, csak erősen megvilágított, meztelen hátát látjuk. Fiúsan izmos, kimunkált, „beszédes” háta van. Karjait furcsán kicsavarja. A hát egyszerre olyan lesz, mint egy arc: fintorog, finom jeleket ad, grimaszol. A táncosnő groteszkül tekerő karjai mintha valami furcsa kis állatkához tartoznának. Jelenete végén villámgyorsan eltűnik, anélkül, hogy egyetlen pillanatra is látni engedné az arcát. A *Repülő hal* funkciójavesztett, fogva tartó túllje egy pillanat alatt lehull: a pehelykönnyű anyag úgy fodrozódik zuhantában, mint a víztűkör. A táncosnót lassan elnyeli az immár akadálytalanul szemlélhető színpadot elborító homály.

Két táncosnő, egy hosszú asztal tizenkét pohárral *A szentek fáradtsága* címet viselő darabban, plusz a tájékoztató szövegének hangsúlyai: könnyen gondolhatunk némi blaszfémia felbukkasására a második, portugál címet viselő koreográfiája esetében. Clara Andermatt, a szerző – aki a világhírű lisszaboni Gulbenkian Ballet számára is dolgozik – eredetileg portugál táncosoknak készítette munkáját. Andermatt provokatív, ám nem gátlástalan komponista: gyakran érint kényes témákat.

A vacsoraasztal éles fényben, a színpad mélyén húzódik: hófehér damasztabroszán tizenkét különböző formájú pohár sorakozik: amennyire odalátni, némelyik teli, némelyik félig telt vagy teljesen üres. Az asztal bal szélén még két, különálló kehely: oda talán az egyszerű fehér inget, fekete nadrágot viselő táncosoknak teríthettek. Fladerer és Sander „fordítva áll” az asztalnál. Fejükön támaszkodva, nekünk háttal, gyertyában támasztják mozdulatlanul az asztallapot. Láruk megelevenedve szétnyílik, majd talpra állnak.

Talány, ki is ez a két nő. A tizennégy pohár ellenére az asztal mellett csak két széket látunk. Pohárból eggyel több van, székből tizeneggyel kevesebb, ha az *Utolsó Vacsorából* és az annak asztalát körülülők számából indulunk ki. Ha Krisztust nem számoljuk, csak a tizenkét tanítványt, a poharak száma logikus. Ebben az esetben értelmezhetjük úgy is: Jézus mai tanítványai járultak az asztalhoz, ők tették oda székeket (amelyre nem ültek le) a szinte teljesen leszedett teríték mellé. Ám abban, amit az előadás félórája hordoz, nincs semmi szakrális. Mély emberi tartalommal találkozunk: lírában, emelkedettségben és humorban nincs hiány.

A két táncosnő között mély és szép viszony bontakozik ki. Morajzene, sejtelmes dorombszó vagy ugribugri rajzfilmzene hangjaira kapaszkodnak össze, és taszítják el egymást. Mozdulataik pillanatok alatt válnak fenségesből groteszkké és viszont. Hajlékony testük varázsütésre fagy meg: organikus formákba merevednek, mint akik megkövültek. Vidám zenére négykézláb kergetőznek, mint a gyerekek, hogy pillanatok múlva fenséges mozdulatokkal szeljék át a teret. Mozdulataik hirtelen szimmetriába rendeződnek, hogy újra és újra különváljanak.

Különös atmoszférája van ennek a darabnak: rejtély a szereplők személye csak úgy, mint a köztük lévő viszony. A sors fintora által szakralizált térbe vetett halandók, férfiruhás nők eklektikus mozdulatai tartanak bizonytalanságban. Vera Sanders terhes: úgy a negyedik hónapban lehet, kicsit már gömbölyödő hasát nem lehet azonnal észrevenni. A meglehetősen terhelő mozgásanyagot, az ugrásokat, a kúszást, a vetődést bátran végrehajtja. Az embert néha kiveri a veriték.

Az egyetlen igazán provokatív pillanat, amikor az egymás közelébe keveredő nők finom és gyors, érzéki csókot váltanak. E fordulat megadhatná a kiindulási pontot: *A szentek fáradtsága* lesbikus darab. Csak-hogy nem az. A fiús, mokány Fladerer és a kamaszos, lágyabb, nőiesebb Sander két nemtelen emberi lény. Terhesség, nőies formák ide vagy oda: két igéző, de szexustól és szexualitástól mentes személyiség közös kalandjainak szilánkjait (így az érzékiségét is) látjuk sorjázni az asztal előterében.

A darab elején az asztalhoz, a végén pedig a padlóhoz tapadó táncosnők ideges tempóban, mániás örülként hadarnak suttogva: nem beszélgetnek, maguknak mondják. Azt se lehet kivenni, milyen nyelven beszélnek. Jeleneteik mozgásanyaga szavaikhoz hasonlóan egymásra torlódik. A „nyelveken szóló” keresztény közösségek bizarr szóáradatához hasonlóan most a mozdulatok halmozódásában gyönyörködhetünk. Néhány kitépelt oldalt mutattak meg nekünk egy mély, „civil” viszony mozdulatnoteszéből.

REPÜLŐ HAL (Flying Fish) (Tráfó)

KOREOGRÁFIA: Vera Sander
ELŐADJA: Panja Fladerer

A SZENTEK FÁRADTSÁGA (O Cansaço Dos Santos)

KOREOGRÁFUS: Clara Andermatt
ELŐADJA: Panja Fladerer és Vera Sander

TECHNIKA: Horst Mühlberger

Egy évre csupán
1490
forintért!

+2 ajándék jegy

SÚGÓ
VAGYIS A SÚGÓ HÁZHOZ MEGY

Megrendelőnknek

egy éven

keresztül

otthonába küldjük

a Sűgőt és különszámait,

valamint két

ajándék jegyet

biztosítunk

a 2001-es évad

Sűgó Színházi

Estjeinek

egyik, Ön által

kiválasztott

előadására!

Nyereményjáték az

támogatásával.

Új előfizetőink között havonta egy Hi-Fi tornyot* sorsolunk ki, melyet a Sűgó Színházi Estek

keretében nyújtunk át.

* Ez az LG által kifejlesztett fejlett midi hi-fi-rendszer tartalmaz egy 2x50 W-os (RMS) erősítőt, egy 2 utas, 2 hangszórós rendszert és kétkezelésű magnó-egységet a korszerű audioteknológia jegyében. A 20 szám beállításának lehetőségével ellátott 3 CD-s automatikus váltó, a távirányító és a fluoreszkáló kijelző biztosítják a zene élvezetét. **Modellszám: F-5600**

LG Electronics Magyar Kft.
1097 Budapest, Könyves K. krt. 3/A Tel: 455-6060